

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav věd o umění a kultuře

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce a studijní obor: Lucie Metličková, Estetika

Název práce: HUDEBNÍ KÝČ

Oponent práce: Mgr. Ondřej Dadejík, Ph.D.

Slovní vyjádření, náměty a otázky k obhajobě:

Bakalářská práce mnohoznačně nazvaná *Hudební kýč* si klade zajímavou a již v anotaci přesněji formulovanou otázku: Našel si kýč cestu klasické hudby? Jinými slovy, pronikl kýč – nebo alespoň jeho prvky – i tam, kde bychom jej nečekali, do oblasti, s níž nejen, že nebývá spojován, ale jejíž se zdá být popřením. Pronikl i do umění, a to nikoli jako ironizované téma, a navíc do umění, jehož „vysoké“ postavení bývá zpochybňováno asi nejméně, tedy do „vážné hudby“?

Odpověď, kterou její autorka Lucie Metličková předkládá je kladná a na úrovni bakalářské práce i vyargumentovaná. Na cestě této argumentace se ale autorka také dotýká i řady velmi zajímavých souvislostí. Tyto poznámky by snad bylo pro jejich nerozvedenost a stručnost možné nazvat dílčími vhledy překračujícími dané téma. K některým z nich se v závěru posudku vrátím, neboť je považuji za nejzajímavější – byť z hlediska hlavního cíle práce – na první pohled podružné.

Nejdříve však k celku bakalářské práce. Text je složen ze dvou částí, první teoreticko-přehledové a druhé aplikační. V první části autorka představuje teze a pojmy vybraných autorů, týkající se povahy a genealogie kýče, – na prvním místě Tomáše Kulky, následují Umberto Eco, Clement Greenberg, Hermann Broch a Matei Calinescu. Autorka myšlenky těchto autorů výrazně nezakresluje, ale její styl a podání se nacházejí někde mezi efektivní stručností a povrchní zběžností, sám bych se někde přiklonil k prvnímu, jinde k druhému. Například představení a výklad pojmu „stylegma“ v podkapitole „Stylegma a banalizace“ (13–14) by si vzhledem k tomu, že tento pojem využívá autorka v druhé části, zasloužil více prostoru a důkladnosti. Bakalářská práce nejde do hlubších vrstev problémů, jimiž se zabývá. Zejména otázka předpokládané defektnosti kýče, tzn. důvodu, proč kýč navzdory jeho oblíbenosti považujeme za něco špatného, by si zasloužila více prostoru a systematičnosti. Pro druhou část práce by to mohlo přinést, domnívám se, zajímavější a hlouběji podložené závěry.

Druhá část dosvědčuje, že se autorka ve zvolené oblasti (hudbě) dostatečně orientuje. Ke kladům je třeba připsat skutečnost, že druhá, aplikační část není přívazkem (jak tomu v takových případech často bývá), nýbrž opravdovou aplikací. Autorka využívá postřehů a pojmů z části první a celý text díky tomu nestojí na jedné noze. K záporům je však nutno naneštěstí opět přičíst přílišnou zběžnost a zkratkovitost patrnou již v části první.

Ze svých poznámek uvedu jen tři, dle mého názoru, nejzajímavější:

(1) V souvislosti s kýčem v rámci tzv. vážné hudby autorka opakovaně a z dobrých důvodů tematizuje otázky inovativnosti vs. parazitace, překračování stávajících norem estetických a s nimi spojených norem mimo-estetických (tonalita-atonalita). Domnívám se, že nejdále dospěl – kladením si otázek souvisejících se vznikem a akceptací skutečně inovativních uměleckých forem – Stanley Cavell (doporučuji především studie „Aesthetic Problems of Modern Philosophy“ a Music Discomposed“). Jsem přesvědčen, že tímto směrem by bylo možné zřetelněji vést hranici mezi špatným uměním a kýčem, popř. mezi populárním (nekýčovitým) uměním a kýčem.

(2) Autorka se též občas a letmo dotýká jisté uzavřenosti uměleckého světa vážné hudby, jeho sklonu k elitářství (a tedy i doprovodnému snobismu). Naráží tím na hlubší téma bariéry mezi uměním a životem, na téma kritiky sociální stratifikace v základech zdánlivě nevinných vkusových preferencí u různých vrstev publika. Systematické rozpracování těchto letmých zmínek by rovněž mohlo přinést pro zkoumání fenoménu kýče nové náhledy, ať už by byl zvolen pragmatický přístup (Dewey) nebo kritická sociologie (Bourdieu) nebo někdo další.

(3) Nakonec zmíním téma „estetické nepřiměřenosti“ (Calinescu). Autorka píše: „Sama skladba tedy není kýčem, ale kýčovitá je ono zasazení do nepřirozeného kontextu. Tento koncept estetické nepřiměřenosti je, dle mého, paralelou k Ecovu dekodifikování kódů, které nestály při vzniku díla. Domnívám se, že v hudbě k této nepřiměřenosti dochází často jen z nerespektování původního autorova záměru.“ V této poznámce se opět zračí velmi důležitý estetický problém. Vystává otázka, jak po dodnes uspokojivém vyvrácení „intencionálního klamu“ (Wimsatt, Beardsley) dostát „respektování autorova záměru“? Není snaha dosáhnout naznačené autenticity iluzí? Není každé další provedení odsouzeno k osudové neautentičnosti? Kde potom hledat onu „přiměřenost“? Pokud autorka nesouhlasí, nechť zkusí u obhajoby načrtnout ona předpokládaná kritéria „estetické přiměřenosti“.

A připojím ještě dodatečnou otázku, není pochyb o tom, že kontext provedení má svůj, často velmi důležitý vliv. Myslí si tedy autorka, že neměl pravdu Gustav Mahler, když odvětil komusi, kdo mu nabízel ztlumit světla v koncertní síni pro lepší dojem (dosti kýčovitý návrh), že pokud posluchač při poslechu hudby nezapomene na to, kde je, potom koncert nestojí za nic (historiku cituje T. W. Adorno, „Valéry Proust Museum“)? Jak je to tedy s onou estetickou přiměřeností, či nepřiměřeností a kontextem představení?

Na závěr: Bakalářská práce Lucie Metličkové je po gramatické a stylistické stránce psána na odpovídající úrovni, výtka by mohla směřovat k používání kurzívy a konzistenci poznámkového aparátu. Celkově vzato však jde o práci kvalitní, a proto ji **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnotit stupněm **velmi dobře**.

Navrhovaná klasifikace:

Velmi dobře

.....
podpis vedoucího/opponenta práce

V Praze dne 2. 6. 2020

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------